

HISTORIEN bak Sjøfartens Hus , Sjømannsforeningens lokaler i Porsgrunn

Med innvielsesfesten 30. aug. 2013 kom Porsgrunn og Omegns Sjømandsforening på plass i nye lokaler i Tollbugata 23, etter å ha jobbet med installasjonen siden 18. februar samme år. På sjømanns vis kan man trygt si; Vi fortøyde i en god havn, for å bli der lenge.

Tungt forankret

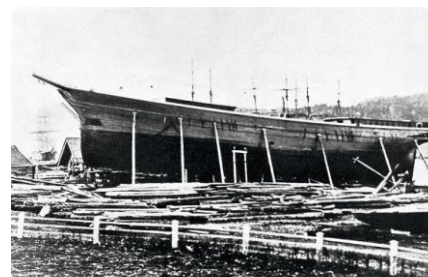
Her på Frednes ligger sjøfartshistorien tungt forankret. Allerede i 1652 ble Langesundsfjordens tollsted lagt ved utløpet av telemarkvassdraget, på det som den gang var en øy. Havefogd-embetet koblet til tollboden i Porsgrunn, var blant de første i landet. I 1776 ble det spesielle tollpakkhuset som ligger hundre meter ovenfor vår moderne bygning, bygget av Det Franske Compagnie for å drifte Cognac-import og eksport. De store handelsfamiliene Løvenskiold, Aall og Deichmann fikk kongens privilegium til å drive dette.

Tollpakkhuset

Betydelig skipsbyggeri og skipsrederi

Like syd for oss lå Frednes gård der brødrene Deichmann på 1700-tallet bygget opp sitt store bibliotek. Biblioteket som i dag danner grunnstammen i det Deichmannske bibliotek i Oslo. Hundre år senere, i 1855, kom Christen Knudsen hit og startet sitt betydelige skipsbyggeri og skipsrederi. Sønnene Jørgen C. og Gunnar overtok virksomheten og brakte den videre. Mest berømt ble statsminister Gunnar Knudsen, som med sitt skipsaksjeselskap Borgestad fra 1904, har satt spor helt opp til vår tid. På Frednes-tomtene er bygget skip siden 1700-tallet. Knudsen-familien avsluttet byggingen med skonnerten «Korsvei» i 1879. Ti år senere kontraherte Knudsen-brødrene Norges største skute bygget av jern. Bark "Skomvær" seilte for Jørgen C. fram til salget i 1915.

Skonnert "Korsvei" på beddingen 1879

Ligger ved utrustningskaia

Så overtok Langesundsfjordens Bugserdampskibsselskap tomtene, med nok en Knudsen til rors. Finn C. Knudsen ledet selskapet som ble det største mellom Halden og Kristiansand. Sjøfartens Hus ligger ved utrustningskaia til dette selskapet. Og rett over elva lå Porsgrunn mek. Verksted der Christian Reim skapte de epokegjørende Porsgrunnsbåtene. Hans mor Serine, var søster av Jørgen C. og Gunnar Knudsen.

Beste forankring - med solid feste både i kultur og historie

Porsgrunn og Omegn Sjømandsforening og Sjøfartsmuseet har, gjennom plasseringen på Frednes, fått den aller beste forankring - med solid feste både i kultur og historie. Bedre grunnlag kunne man ikke fått, når arven fra - og historien om - Norges og Grenlands stolte sjøfartshistorie skal tas vare på og formidles fra dette Sjøfartens Hus.

Røtter tilbake i 1821

Allerede i 1821 ble det arbeidet for å organisere skipperne i Langesundsfjorden i en forening. Resultatet ble en understøttelsesforening, - nærmest en forsikringsordning for sjøfolkene. Slikt var det stort behov for. Tråden fra denne foreningen ble tatt opp i Porsgrunn, og i 1847 ble Porsgrund og Omegns Sjømandsforening stiftet. Sjøfarende fra hele fjorden ble invitert til medlemskap, men de måtte være skipperne eller redere, de som ble opptatt med stemmerett i foreningen.

Frednes-området 1895

Navigasjonsskolen startet opp i 1848.

Foreningen fikk en omflakkende tilværelse de første årene. Den ble flyttet rundt om i 4-5 hus på Vestsiden, blant annet var man noen år i huset bak dampskipsbrygga hvor Andr. Aasland tok bolig, og som hadde vært byens gamle skole og klokkerbolig. Så flyttet man til Østsiden, og med en del avbrytelser fram til 1892, var det møtelokaler i Kammerherregården. Gården var da blitt ombygget til byens rådhus. Her holdt også navigasjonsskolen til (se bildet). Den hadde foreningen fått startet opp i 1848.

Sjømannshjemmet i Storgata 112

I noen år ble huset vi kjente som Dina Berghs gård benyttet til møtevirksomheten, så ble det Arbeiderforeningens gård på Helleberget (for eldre porsgrunnsfolk best kjent som «Sugga»). Victoia Hotell og Central hotell ble også tatt i bruk, og en rekke generalforsamlinger ble avholdt rundt om i byens øvrige hoteller, foruten i Sjømannshjemmet, Storgata 112, som sto ferdig i 1892.

Savnet av eget lokale

«Foreningen hadde visselig sterkt følt savnet av eget lokale», skrev styret i sin 75-årsberetning utgitt i 1923. Derfor hadde man 13 jan. 1904 startet arbeidet med å samle penger i et byggefond. Foreningen tok mål av seg til å bli huseier. Bare et år senere ble målet oppfylt.

En storslått gave

Skipsreder Louis Vauvert.

Foreningens medlem Louis Vauvert døde plutselig i januar 1905, og den gamle skipsreder ble æret under begravelsen av sjømennene som møtte opp med sin fane og la krans på hans kiste. Et halvt år senere ble POS overrakt, som gave uten heftelser, gården Storgata 163 fra enkefru Kathrine Vauvert. Hun skriver i gavebrevet at hun var sikker på at med sin store interesse for Sjømandsforeningen, ville hennes mann utvilsomt ha betenkt foreningen med en minnegave dersom han selv hadde fått anledning til å treffe sine disposisjoner.

Maleriets historie

Med til denne historien hører også at Kathrine selv ved sin død i 1912 testamenterte så mye penger at foreningen ble gjeldfri etter å ha lånt penger til ombyggingen av eiendommen til foreningslokaler. Da hadde fru Vauvert allerede fått se maleriet av sin mann henge på veggen i Storgata 163. Ved avdukingen i 1909 erklærte formannen at portrettet for all fremtid skulle henge i foreningens møtelokale. Senere kom også bildet av Katrine Vauvert på veggen.

107 år i Storgata 163

POS fikk 107 år i Storgata 163 og slo rot i disse lokalene. Bygningen hadde blitt gjenoppført av Vauvert etter en bybrann i 1865. I sal og salong samlet man historie og bygde tradisjoner. Det skulle bli tungt å forlate denne skuta, men tilslutt ga en enstemmig generalforsamling sitt ja til flytting til Sjøfartens Hus på Frednes i 2011. Nå trengte ikke minst lokalene til fornyelse.

Vauvert en betydelig bidragsyter

Verdiene fra Storgata 163 og fra Sjømannshuset på Moldhaugen er lagt inn i Stiftelsen Sjøfartens Hus sammen med verdiene fra byens Sjømannshjem, en stiftelse som også har hatt sterke røtter i Porsgrund og Omegns Sjømandsforening. Til og med ved byggingen av Sjømannshjemmet var Vauvert en betydelig bidragsyter. Samlet har midlene fra disse bygningene bidratt med 22 millioner kroner til oppføringen av Sjøfartens Hus.

Representerer det beste i byens stolte sjøfartstradisjoner

Uten den storslåtte gaven fra Kathrine og Louis Vauvert i 1905, hadde POS neppe hatt midler til å gå inn med finansiering av det flotte og topp moderne Sjøfartens Hus.

Ekteparet Vauvert representerer det beste i byens stolte sjøfartstradisjoner, der raushet, gavmildhet og interesse for byens ve og vel sto i høysetet. Derfor henger fortsatt deres bilder i beste tradisjon på veggen i Vauvertsalen. Louis Vauverts gamle skilt fra skipshandelen i Storgata 168 (Kafe K bygget) er også på plass, sammen med foto av Storgata 163, gaven som ble gitt i 1905.

Alle POS verdier er nå samlet i Sjøfartens Hus.

POS har forpliktet seg overfor stiftelsestilsyn og de klausuler som fulgte de gamle eiendommene at man skal **”gjennom denne verdioverføringen, ta vare på byens og distriktets sjøfartshistorie”**.

Det kan vi love, - og med all interesse og velvillighet fra byen, fylket og Sparebank 1 Telemark gjennom rause bevilgninger til byggingen av Tollbugata 23, så har vi nådd målet hva bygningen gjelder.

Meieritorget, Sjømannshjemmet til v.

Etter Sjømannshjemmets brann ble Hotell Neptun bygget for erstatningen. Etter salget av Neptun er også denne institusjonens midler lagt i Sjøfartens Hus.

Ny storslått gave

Den storslåtte gaven fra Marie og Jørgen C. Knudsens minnefond til sjøfartsmuseum i 1 etasje danner et utmerket grunnlag for å markere distriktets interessante sjøfartshistorie.

Bark "Skomvær" var eiet av Knudsen. Skutemodellen finner vi sammen med Sjømandsforeningens øvrige modeller og dokumentasjoner som POS har samlet gjennom alle år fra stiftelsen 22. januar 1847. Sammen med dyktige fagfolk håper nå POS gjennom den historiske presentasjonen å kunne vise:

Jørgen C. Knudsen var reder for bark "Skomvær" 1890-1915.
Modellen står i Vauvertsale, Sjøfartens Hus

- **det som la grunnsteinen i vår næringshistorie**
 - **det som skapte de første arbeidsplassene og**
 - **det som fikk både høy og lav til å strømme til byen, bosette seg der, og finne sitt levebrød**
- altså skipsfarten og den internasjonale handel!**

Sammen med virksomheten i «Du verden» har Porsgrunn fått en attraksjon som vil vekke interesse blant alle generasjoner.

Velkommen om bord!

Porsgrund og Omegns Sjømandsforening
Tekst kib